

02๙.๗
๖๖๕๓
๙.๓

ความต้องการรูปแบบการเพิ่มทุนความรู้ในการปฏิบัติ
งานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบล

28 พ.ย. 2534

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

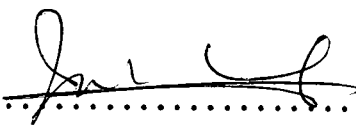
เมษายน 2534

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

174916

คณะกรรมการควบคุมและกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญาโทฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับ
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และ
สารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

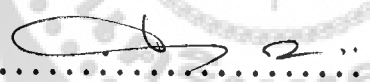
คณะกรรมการควบคุม

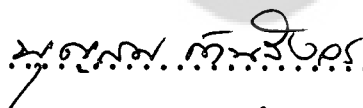
.... ประธาน
(ผศ.พวา พันธุ์เมธา)

.... กรรมการ
(อ.วิช ลิ้มลอย)

คณะกรรมการสอบ

.... ประธาน
(ผศ.พวา พันธุ์เมธา)

.... กรรมการ
(อ.วิช ลิ้มลอย)

.... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผศ.บุญสม ก้านสังวร)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญาโทฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศ.ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่ ๗ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2534

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะผู้วิจัยได้รับคำแนะนำ และช่วยเหลืออย่างดียิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ พวา พันธุ์เมฆา ประธานกรรมการ อาจารย์ธวัช ลัดลอย กรรมการ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ และตรวจแก้ข้อบกพร่องต่าง ๆ พร้อมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์บุณสม ก้านสังวร ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปากเปล่าเพิ่มเติม ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ คุณเทอดไท ทิพย์ศิริเวระณี หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการฝึกอบรม กรมส่งเสริม การเกษตร ที่กรุณาให้รายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เกษตรกรตำบล และ เกษตรตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ขอขอบคุณ คุณสมชาย อานภาพัง คุณเยาวลักษณ์ หินเกิด คุณทศิภากร ศิริพันธุ์เมือง และคุณสมหมาย ย่องทุม ที่ช่วยเก็บแบบสอบถามและให้ความช่วยเหลือในการทาวิจัยครั้งนี้

สุดท้าย ขอกราบขอบพระคุณ คุณวีณา วีรวิทยา พี่สาวที่ให้การสนับสนุนด้านการเงิน และเป็นกำลังใจในการศึกษาตลอดมา

วิภา อานภาพัง

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ภูมิหลัง.....	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	2
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	3
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
	ความหมายของงานส่งเสริมการเกษตร.....	8
	บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเกษตรกรตำบล.....	10
	วิธีการส่งเสริมของเกษตรกรตำบล.....	12
	งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง.....	13
	งานวิจัยในประเทศ.....	13
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	15
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	16
	การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง.....	16
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	17
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	18
	การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	19

4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
	การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	23
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	46
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	46
	สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	46
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	46
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	46
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	47
	อภิปรายผล.....	50
	ข้อเสนอแนะ.....	52
	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	53
	บรรณานุกรม.....	54
	ภาคผนวก.....	58
	ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	69

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลจันแอกตามจังหวัด.....	17
2 คำร้อยละของเกษตรกรตำบลที่ตอบแบบสอบถามจันแอกตาม ระดับการศึกษา และอายุการทำงาน.....	19
3 คะแนนเฉลี่ยความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบล.....	24
4 เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบลจันแอกตาม ระดับการศึกษา.....	28
5 เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบลจันแอกตาม อายุการทำงาน.....	33
6 เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบล ตามอายุการทำงาน ที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่.....	44

ภูมิหลัง

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่อยู่ในชนบทและมีอาชีพทางการเกษตร ดังนั้นการพัฒนาการเกษตรจึงเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การพัฒนาการเกษตรและชนบทของประเทศเป็นภาระหน้าที่หลักของรัฐบาล ซึ่งการพัฒนาการเกษตรและชนบทนั้นสามารถทำได้หลายรูปแบบ หลายวิธีและหลายฝ่าย แต่งานหนึ่งที่จะต้องยึดเป็นหลักในการพัฒนาการเกษตรและชนบทคือ งานส่งเสริมการเกษตร (สุรเชษฐ์ มหาสุคนธ์. 2524 : 1) ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรมีหน้าที่รับผิดชอบในการส่งเสริมการเผยแพร่วิทยาการเกษตร แผนใหม่ไปสู่เกษตรกรทั่วประเทศ ตลอดจนบริการต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้เกษตรกรสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตทั้งด้านปริมาณและคุณภาพได้ตรงกับความต้องการของตลาด ตลอดจนยกระดับฐานะและคุณภาพชีวิตของครอบครัวเกษตรกรให้สูงขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2532 : 1)

การดำเนินงานดังกล่าวให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ย่อมขึ้นอยู่กับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยเฉพาะเกษตรกรตำบลซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด มีหน้าที่ในการส่งเสริมการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ การประมง โดยการถ่ายทอดวิชาความรู้วิธีการผลิตด้านการเกษตรแผนใหม่ ช่วยแก้ปัญหาด้านวิชาการ และปัญหาพื้นฐานทั่ว ๆ ไปแก่เกษตรกรส่งเสริมให้เกษตรกรและสมาชิกในครัวเรือนเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่มสถาบันเกษตรกรคือ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร เป็นต้น (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 2529? : บทนำ) นอกจากนั้นยังได้รับมอบหมายให้เป็นผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำตำบลเป็นคณะกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.) ของสภาตำบลตามระบบพัฒนาชนบทแห่งชาติ ฉะนั้นการปฏิบัติงานส่งเสริมของเกษตรกรตำบลจึงมีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุมภารกิจไม่เฉพาะแต่การส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตพืชและสถาบันเกษตรกรเท่านั้น แต่ยังมีส่วนเกี่ยวข้องสนับสนุนการพัฒนาการเกษตรในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ป่าไม้ ประมง ปศุสัตว์ เป็นต้น ในฐานะ

ผู้ประสานงาน ผู้ให้ความร่วมมือหรือเป็นผู้ปฏิบัติภารกิจนั้น ๆ ตามความจำเป็น
(กรมส่งเสริมการเกษตร. 2528 : 49)

จากภาระหน้าที่ดังกล่าวเกษตรตำบลจะต้องมีความรู้ที่ทันสมัยทั้งความรู้ทางวิชาการเกษตร
วิธีการส่งเสริม และวิชาการอื่น ๆ จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเกษตรตำบล
จำเป็นต้องใช้สารนิเทศให้เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรเป็นอย่างมาก กรมส่งเสริมการเกษตรจึงได้จัด
โครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตร โดยมีวัตถุประสงค์สนับสนุนการเพิ่มพูนความรู้ของเจ้าหน้าที่
ส่งเสริมการเกษตรให้มีความรู้ความสามารถ และมีประสิทธิภาพในการทำงานให้สูงขึ้น ด้วยการจัดให้มีการ
ฝึกอบรมที่เรียกว่าการฝึกอบรมรายปีแก่เกษตรตำบล (กรมส่งเสริมการเกษตร. ม.ป.ป. : 30)

แต่จากการศึกษาของเลอพงค์ ชูเทพ (2523 : 34) เกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานของ
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลพบว่า เกษตรตำบลให้ความเห็นว่าการฝึกอบรมรายปียังไม่
ช่วยแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ และความรู้ที่ได้ก็นำไปใช้ในการปฏิบัติงานไม่ได้ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาของ
ประศิษฐ์ รากทอง (2525 : 84) เกี่ยวกับความต้องการบางประการของเกษตรตำบลพบว่า ปัญหา
ของเกษตรตำบลด้านความรู้ทางวิชาการที่ได้รับจากการฝึกอบรมรายปีไม่ตรงกับความต้องการ และ
ไม่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานในห้องถิ่นได้ ซึ่งเกษตรตำบลจะแก้ปัญหาโดยการค้นคว้าหาความรู้
เพิ่มเติมจากตำรา เอกสารวิชาการ ศึกษาจากผู้รู้ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าการฝึกอบรมที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดดำเนินการนั้นยังไม่สอดคล้องกับความต้องการ
เพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานของเกษตรตำบล และเนื่องจากวิธีการเพิ่มพูนความรู้มีได้หลายรูปแบบ
ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร
ของเกษตรตำบล ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการสนับสนุน
การเพิ่มพูนความรู้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการ
ของเกษตรตำบลต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร
ของเกษตรตำบลในภาคตะวันออกเฉียง

2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามระดับการศึกษา และอายุการทำงาน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการสนับสนุนการเพิ่มพูนความรู้แก่เกษตรกรตำบล และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการเกษตร นอกจากนี้ยังเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเกษตรและชนบทในการจัดบริการสารนิเทศรูปแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรผู้ทำหน้าที่ส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรและชนบทอีกด้วย

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เกษตรตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
2. เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงานต่างกันมีความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่ เกษตรตำบลที่ปฏิบัติงานอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ. 2533 ซึ่งมี 8 จังหวัด คือ สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง นครนายก ปราจีนบุรี จันทบุรี และตราด จำนวนเกษตรกรตำบลรวมทั้งหมด 374 คน สุ่มกลุ่มตัวอย่างมาจำนวน 191 คน โดยเทียบจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607 - 610)

2. รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงาน แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

2.1. รูปแบบที่เป็นทางการ ได้แก่

2.1.1. การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น

2.1.2. การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น

2.1.3. การเข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงาน

กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น

2.1.4. การเข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอก

จัดขึ้น

2.1.5. การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร

จัดขึ้น

2.1.6. การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น

2.1.7. การศึกษาดูงานภายในประเทศ

2.1.8. การศึกษาดูงานภายนอกประเทศ

2.1.9. การศึกษาต่อภายในประเทศ

2.1.10. การศึกษาต่อภายนอกประเทศ

2.1.11. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร/ตำราที่จัดหามาเอง

2.1.12. การศึกษาจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตรที่หน่วยงาน

กรมส่งเสริมการเกษตรจัดพิมพ์ขึ้น

2.1.13. การศึกษาจากพิพิธภัณฑ์/สถาบัน/แหล่งต่าง ๆ ที่แสดงวิทยาการ

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.1.14. การศึกษาจากห้องสมุดประชาชน/ห้องสมุดสถาบันการศึกษาต่าง ๆ

2.1.15. การศึกษาจากนิทรรศการ

2.1.16. การศึกษาจากการนิเทศงานของหัวหน้างาน

2.1.17. การศึกษาจากการฟังรายการวิทยุ/ดูโทรทัศน์

2.2. รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่

2.2.1. การปรึกษาหัวหน้างาน

2.2.2. การปรึกษาผู้อื่น ๆ

2.2.3. การสนทนาปรึกษากับเพื่อนร่วมงาน

2.2.4. การศึกษาทดลองด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก

2.2.5. การศึกษาทดลองร่วมกับเกษตรกรในที่ทำการเกษตรของเกษตรกร

2.2.6. การศึกษาจากรูปแบบที่ไม่เป็นทางการอื่น ๆ

2.3. รูปแบบที่จัดบริการโดยห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์บางพระ สถาบัน

เทคโนโลยีราชมงคล ได้แก่

2.3.1. บริการให้เกษตรกรดาวน์โหลดและคืนหนังสือ สื่อทัศนวัสดุของห้องสมุดทางไปรษณีย์ด้วยวิธีการลงทะเบียนได้

2.3.2. บริการให้เกษตรกรดาวน์โหลดและคืนหนังสือ สื่อทัศนวัสดุของห้องสมุด โดยผ่านห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้

2.3.3. บริการให้เกษตรกรดาวน์โหลดและคืนหนังสือพิมพ์ฉบับย้อนหลังทางไปรษณีย์ ด้วยวิธีการลงทะเบียนได้

2.3.4. บริการให้เกษตรกรดาวน์โหลดหนังสือและสื่อทัศนวัสดุทางไปรษณีย์และทางโทรศัพท์ได้

2.3.5. บริการให้เกษตรกรลงทะเบียนห้องสมุดจัดหาหนังสือที่ต้องการเข้าห้องสมุดได้

2.3.6. บริการให้เกษตรกรสั่งซื้อหนังสือที่ต้องการผ่านห้องสมุดได้ในราคาถูก

2.3.7. บริการให้เกษตรกรใช้บริการห้องสมุดนอกเวลาราชการได้โดยมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า

2.3.8. บริการจัดทำรายชื่อหนังสือและสื่อทัศนวัสดุด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อให้เกษตรกรดาวน์โหลดโดยจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้

2.3.9. บริการจัดทำรายชื่อบทความวารสารด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อให้เกษตรกรดาวน์โหลดโดยจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้

2.3.10. บริการจัดทำจดหมายข่าวด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนให้เกษตรกรดาวน์โหลดโดยจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้

2.3.11. บริการจัดนิทรรศการหนังสือด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนร่วมในงานวันสำคัญทางการเกษตร

2.3.12. บริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้าแก่เกษตรกรตำบลทางโทรศัพท์และทางไปรษณีย์

2.3.13. บริการถ่ายสำเนาสารบัญวารสารด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชน ให้เกษตรกรตำบลทราบโดยจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่างๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3.14. บริการถ่ายเอกสารบทความจากวารสารหรือเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือให้เกษตรกรตำบลโดยทางไปรษณีย์

2.3.15. บริการจัดหาหนังสือ วัสดุทัศนวัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดเตรียมโครงการต่าง ๆ ของเกษตรกรตำบล

2.3.16. บริการช่วยเหลือเกษตรกรตำบลเกี่ยวกับการจัดประชุมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร

2.3.17. บริการจัดหาหนังสือเคลื่อนที่เวียนไปตามสำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1. ระดับการศึกษา แบ่งเป็น

3.1.1.1. ต่ำกว่าปริญญาตรี

3.1.1.2. ปริญญาตรีขึ้นไป

3.1.2. อายุการทำงาน แบ่งเป็น

3.1.2.1. 1 - 5 ปี

3.1.2.2. 6 - 9 ปี

3.1.2.3. 10 ปีขึ้นไป

3.2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการเพิ่มพูนความรู้รูปแบบต่าง ๆ

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เกษตรตำบล หมายถึง เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนระดับที่ 2 ขึ้นไป สังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรตำบล 1 คนจะรับผิดชอบครอบครัวเกษตรกรประมาณ 1,000 ครอบครัว แต่ไม่เกิน 1,500 ครอบครัว หรือ 1 ตำบล
2. ภาคตะวันออก หมายถึงภาคซึ่งจัดแบ่งขึ้นตามการแบ่งส่วนราชการของกรมส่งเสริมการเกษตร ประกอบด้วย 8 จังหวัดคือ สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง นครนายก ปราจีนบุรี จันทบุรี และตราด
3. รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ หมายถึง วิธีการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ทางวิชาการสำหรับใช้ในการปฏิบัติงานของเกษตรตำบล แบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ รูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และรูปแบบที่จัดบริการโดยห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์บางพระ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (ดูรายละเอียดหน้า 4 - 8)
4. ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์บางพระ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล อารโกศรัราชฯ จังหวัดชลบุรี
5. ความรู้ในการปฏิบัติงาน หมายถึง ความรู้ทางวิชาการเกษตร วิธีการส่งเสริมเผยแพร่ และความรู้สำหรับการปฏิบัติงานตามระบบการพัฒนาชนบทแห่งชาติ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ สามารถแบ่งออกเป็นหัวข้อได้ดังนี้

1. ความหมายของงานส่งเสริมการเกษตร
2. บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเกษตรกรตำบล
3. วิธีการส่งเสริมของเกษตรกรตำบล
4. งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ความหมายของงานส่งเสริมการเกษตร

การส่งเสริมการเกษตรมาจากคำว่า "Agricultural Extension" ซึ่งได้มีผู้ให้ความหมายไว้ต่าง ๆ กันหลายท่าน ดังนี้

ดิเรก ฤกษ์พราย (2523 : 6) ได้ให้ความหมายของงานส่งเสริมการเกษตรว่าหมายถึงระบบการศึกษานอกโรงเรียนรวมทั้งการให้บริการแก่บุคคลเป้าหมายที่เป็นเกษตรกร และครอบครัว ด้วยการให้บุคคลเป้าหมายได้เรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเอง เพื่อให้บรรลุถึงการกินดีอยู่ดีของคนในชุมชนโดยส่วนรวม โดยมีพื้นฐานตั้งอยู่บนการพัฒนาบุคคลในชุมชน

พจน์ บุญเรือง (2523 : 23) ได้ให้ความหมายว่า งานส่งเสริมการเกษตรหมายถึงภารกิจที่ปฏิบัติเพื่อเร่งรัด สนับสนุนและช่วยเหลือบุคคลให้เกิดการเรียนรู้ มีความพร้อมและสามารถที่จะนำความรู้ตามหลักวิทยาการเกษตรแผนใหม่ไปช่วยแก้ไขปัญหาในงานอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงอยู่เสมอ

ทานอง สิงคาลวณิช (2525 : 149) ได้กล่าวว่า ตามความหมายของคำเป็นกิจกรรมเสริมหรือการแพร่ขยายความรู้ทางการเกษตรในระบบการศึกษาลักษณะหนึ่งที่มาจากสถาบันการศึกษาสู่บุคคลเป้าหมาย หรือคือผู้ที่ได้รับการส่งเสริม ในที่นี้จะได้แก่ ผู้ประกอบการเกษตร ซึ่งอยู่ภายนอกอาณาเขตสถาบันการศึกษา จึงจัดได้ว่าเป็นการศึกษานอกโรงเรียน

ยุกติ สาริกฤติ (2525? : 1) ได้อธิบายว่าการส่งเสริมการเกษตรคือ การนำความรู้ต่าง ๆ ตลอดจนประสบการณ์ในการเกษตรไปถ่ายทอดเผยแพร่ และแนะนำให้เกษตรกรด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อชักจูงให้เกษตรกรได้นำไปเปลี่ยนแปลงแก้ไขวิธีการปฏิบัติของตนเองให้ดีขึ้นเพื่อส่งเสริมรายได้ และใช้ทรัพยากรที่มี เช่น ดิน น้ำ และทุน ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดโดยประหยัด กับรู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไว้ด้วย

ปัญญา หิรัญศรี (2529 : 83) ได้อธิบายว่า งานส่งเสริมการเกษตรเป็นงานให้บริการเป็นการให้หรือการถ่ายทอดความรู้ทางด้านเกษตรไปยังเกษตรกร หรือประชาชนทั่วไปที่มีความรู้ทางด้านเกษตรอันจะเป็นผลดีต่ออาชีพ หรือต่อการเกษตรโดยรวม

โมเชอร์ (Mosher. 1978 : 5) ได้ให้ความหมายของงานส่งเสริมการเกษตรว่าเป็นงานที่มุ่งจะช่วยเกษตรกรแต่ละคนทำให้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนงานส่งเสริมการเกษตรนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญทางการศึกษา เนื่องจากโดยทั่ว ๆ ไปแล้วมีบริการอื่น ๆ ที่จำเป็นทางการสนับสนุนการเกษตรอยู่บ้างแล้วตามสมควรดังนั้นศูนย์รวมของวัตถุประสงค์ของงานส่งเสริมการเกษตรคือ การให้ความรู้จากการศึกษาเพื่อจะช่วยให้เกษตรกรได้รับข่าวสารใหม่ ๆ ไปพัฒนาความรู้ ความชำนาญในเรื่องใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองต่อไป

จากการศึกษาความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น พอจะสรุปความหมายของงานส่งเสริมการเกษตรได้ดังนี้

1. เป็นกระบวนการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งการเรียนการสอนช่วยให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจและเรียนรู้โดยการปฏิบัติด้วยตนเอง
2. เป็นงานที่ให้การศึกษและบริการแก่เกษตรกร โดยมุ่งเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกร เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้นด้วยการเพิ่มปริมาณการผลิตและรายได้ของเกษตรกรเป็นสำคัญ
3. เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่มีแบบแผน เพื่อช่วยให้เกษตรกรได้รู้จักแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง
4. เป็นกระบวนการให้การศึกษามีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเกษตรกรเป็นรายบุคคลและชุมชนของเกษตรกรโดยรวม

บทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเกษตรกรตำบล

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำเนินการขยายงานบริการ ส่งเสริมการเกษตรให้ถึงเกษตรกรอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว โดยดำเนินการจัดระบบส่งเสริมการเกษตรทั่วประเทศ จึงออกระเบียบกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเกษตรกรตำบลดังนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2526.ก. : 2 - 4)

1. ส่งเสริมการผลิตพืช การเลี้ยงสัตว์ การประมง
2. ถ่ายทอดความรู้และเทคนิคการผลิตด้านการเกษตรแผนใหม่ที่เหมาะสมแก่เกษตรกร
3. แก้ไขปัญหาของเกษตรกรทั้งปัญหาทางด้านวิชาการ และปัญหาค้นพื้นฐานทั่ว ๆ ไป หากปัญหานั้นเกินขีดความสามารถของเจ้าหน้าที่ที่จะแก้ไข ให้เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น หรือเสนอหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา
4. รายงานการระบาดของโรคแมลงศัตรูพืช โรคสัตว์บก และสัตว์น้ำ ตลอดจนความเสียหายอันเกิดจากภัยธรรมชาติต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง
5. ชี้แนะเกษตรกรในการจัดหาปัจจัยการผลิต และการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างถูกวิธี ประหยัด และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ได้ผลผลิตและรายได้สูง
6. ให้ความรู้เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ที่ดินและน้ำเพื่อการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการอนุรักษ์ป่าไม้ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ
7. สนับสนุนให้เกษตรกรและสมาชิกในครอบครัวเกษตรกรรวมตัวกันเป็นกลุ่ม เป็นสถาบัน เพื่อรวมพลังในการพัฒนาอาชีพของตนเอง ครอบครัว และสังคมเกษตรกร
8. ศึกษาและสำรวจข้อมูลการเกษตรในพื้นที่ที่รับผิดชอบ เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตและการตลาด ตลอดจนการวางแผนการพัฒนาการเกษตร
9. จัดทำโครงการและกิจกรรมทางการเกษตรเพื่อเป็นตัวอย่างแก่เกษตรกร
10. ให้ความรู้ข่าวสารข้อมูลการเกษตร และการตลาดแก่เกษตรกรเพื่อประกอบการตัดสินใจในการผลิตและการลงทุน
11. ประสานงานทางด้านการแทรกแซงราคาผลผลิตผลการเกษตรตามนโยบายของรัฐบาล
12. ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในตำบล เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิตและจำหน่ายผลผลิตผลอย่างมีประสิทธิภาพ

13. ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการหมู่บ้านในการจัดทำโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตลอดจนให้คำแนะนำช่วยเหลือในด้านวิชาการเกษตรและการพัฒนาท้องถิ่น

14. ให้ความสนับสนุนสภาตำบลทางด้านวิชาการเกษตร รวมทั้งเสนอแนะในการจัดทำโครงการ หรือแผนพัฒนาการเกษตรของตำบล และช่วยเหลือในการตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการทั้งในด้านเทคนิคและค่าใช้จ่ายของโครงการ

15. เป็นผู้ปลุกฝังอุดมการณ์และทัศนคติที่ถูกต้องแก่เกษตรกร

นอกจากนี้ อนันต์ ตาโลดม (2527 : 3 - 4) ยังได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเกษตรกรตำบลเพิ่มเติมไว้ดังนี้

บทบาทของเกษตรกรตำบล

1. เป็นผู้แทนของกระทรวง เกษตรและสหกรณ์ในระดับตำบล
2. เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน
3. เป็นคณะกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทระดับตำบล (คปต.)

หน้าที่และความรับผิดชอบของเกษตรกรตำบล

1. เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ทางด้านการเกษตรแผนใหม่ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกรตามแผนการเยี่ยมที่กำหนดไว้

2. แก้ไขปัญหาของเกษตรกรทั้งปัญหาทางด้านวิชาการ และปัญหานั้นพื้นฐานทั่วไปที่ไม่ต้องใช้วิชาการมากนัก หากปัญหานั้นเกินขีดความสามารถของเกษตรกรตำบลที่จะแก้ไขได้ก็จะต้องนำปัญหาไปแก้ไขในการอบรมรายบุคคล หรือเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น หรือให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณา

3. ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐบาลและเอกชน กับเกษตรกรและสถาบันเกษตรกรในตำบล เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน

4. เป็นผู้ทำงานในคณะกรรมการสนับสนุนการปฏิบัติงานพัฒนาชนบทระดับตำบล เพื่อให้ความสนับสนุนสภาตำบลทางด้านวิชาการเกษตร เสนอแนะแนวทางในการจัดทำโครงการทั้งในด้านเทคนิคและค่าใช้จ่ายของโครงการ

5. เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านในการจัดโครงการที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ตลอดจนให้คำแนะนำปรึกษาหรือในด้านวิชาการเกษตรและการพัฒนาท้องถิ่น

6. เป็นผู้ให้ข่าวสารทำให้เกษตรกรเกิดความเข้าใจงานเรื่องทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตร และแนวทางการดำเนินงานต่าง ๆ ของกระทรวง

7. เป็นผู้ปลูกฝังอุดมการณ์และทัศนคติที่ถูกต้องแก่เกษตรกร

วิธีการส่งเสริมของเกษตรกรตำบล

วิธีการส่งเสริมของเกษตรกรตำบลมีดังต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมการเกษตร. 2526.ข. :

11 - 19)

1. เกษตรตำบลจะต้องใช้เวลาส่วนใหญ่วิธีปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรแบบเน้นหนักโดยการออกเยี่ยมเกษตรกรตามกำหนดเวลาที่แน่นอน
2. นำเกษตรกรไปชมแปลงสาธิตที่ดี ตลอดจนสิ่งอื่น ๆ ที่น่าสนใจ
3. บรรยายหรืออภิปรายหรือประชุมชี้แจงเกี่ยวกับเทคนิคการปลูกและการปฏิบัติรักษาตามวาระที่ต้องใช้ความรู้นั้น ๆ
4. เกษตรตำบลต้องให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติในการจัดทําแปลงสาธิต ซึ่งให้การสนับสนุนในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นแก่เกษตรกรผู้ทําแปลงสาธิต
5. เกษตรตำบลต้องพยายามชักจูงเกษตรกรมาชมการสาธิตวิธี ซึ่งเกษตรตำบลเองเป็นผู้สาธิตให้ดู พร้อมทั้งอธิบายวิธีการต่าง ๆ
6. การสอนทักษะนั้นเกษตรตำบลจะต้องเลือกเฉพาะเรื่องที่จะต้องสอน โดยให้มองถึงกิจกรรมที่ชาวบ้านจะทําใช้เองได้ หรือเป็นแนวความคิดในเรื่องการประหยัดแรงงานและประหยัดเวลา

นอกจากนี้อนันต์ คาโลดม (2527 : 4) ยังได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบลไว้อีกดังนี้

1. ต้องรู้เป้าหมาย และจุดเน้นหนักของงานพัฒนาการเกษตรในตำบลของตนเอง
2. ต้องเข้ารับการฝึกอบรมรายปักษ์ เพื่อให้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะกิจตามฤดูกาล ระยะเวลาเพาะปลูก และความต้องการของเกษตรกรในขณะนั้น
3. ต้องออกเยี่ยมเกษตรกรตามแผนการเยี่ยมที่กำหนดไว้ เพื่อแนะนำความรู้และแก้ไขปัญหามาให้แก่เกษตรกร

4. ต้องทำงานโดยใช้เกษตรกรผู้นำ เป็นแกนกลาง
5. ต้องปฏิบัติงานในองค์การระดับหมู่บ้าน และตามลตามระบบบริหารการพัฒนาชนบท

งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศไทย

จากการศึกษาของประภา ถาวรยิ่ง (2523 : 55) เกี่ยวกับการใช้วิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในภาคตะวันตกของประเทศไทยพบว่า แหล่งความรู้ที่เกษตรกรตำบลได้เรียนรู้ถึงเทคนิคและวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ มากที่สุดคือ จากการเข้ารับการฝึกอบรมที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น รองลงมาได้แก่จากการศึกษาเล่าเรียนจากสถาบันการศึกษา การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น การได้รับความรู้จากหน่วยงานอื่น ๆ และจากการทดลองปฏิบัติแบบลองผิดลองถูกของเกษตรกรตำบลเองตามลำดับ

เลอพงศ์ ชูเทพ (2523 : 77 - 79) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในจังหวัดภาคกลางที่อยู่ในโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทยพบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของเกษตรกรตำบลในด้านเกี่ยวกับการฝึกอบรมรายบุคคลคือ วิทยากรที่บรรยายไม่มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาการเป็นอันดับหนึ่ง เรื่องที่บรรยายความรู้ไม่ตรงกับความต้องการเป็นอันดับสอง ซึ่งเกษตรกรตำบลจะแก้ปัญหที่เกิดขึ้นโดยการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมจากตำรา เอกสารวิชาการ และถามผู้รู้ ส่วนปัญหาการฝึกอบรมเฉพาะกิจพบว่า เกษตรตำบลให้ความเห็นว่าเรื่องที่บรรยายไม่สามารถนำไปใช้ในท้องถิ่นได้

ประดิษฐ์ รากทอง (2525 : 85) ศึกษาความต้องการบางประการของเกษตรกรตำบลในภาคตะวันตกของประเทศไทยพบว่า เกษตรตำบลส่วนมากร้อยละ 72 ได้รับการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการโดยการฝึกอบรม และศึกษาสูงานร้อยละ 72.5 เกษตรตำบลต้องการความรู้ทางวิชาการด้านการเลี้ยงสัตว์ร้อยละ 99 การปลูกพืชร้อยละ 98.5 และวิธีการส่งเสริมการเกษตรร้อยละ 95 เกษตรตำบลแก้ปัญหาด้านวิชาการที่เกิดขึ้นโดยการศึกษาจากผู้รู้ร้อยละ 21.50 และติดต่อกับเจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร้อยละ 50

ชวลิต ชุ่มแก้ว (2527 : 39 - 40) ได้ศึกษากับเกษตรกรอำเภอ เจ้าหน้าที่การเกษตร และเกษตรกรจังหวัด เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องกิจกรรมอันจะช่วยให้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตร

ระดับอำเภอที่ขึ้นโดยไม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรมหรือไม่ั้นพบว่า เกษตรอำเภอเห็นว่าการทัศนศึกษา การศึกษาจากเอกสาร และผลการทดลองต่าง ๆ อาจช่วยให้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอที่ขึ้นโดยไม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรม ส่วนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเห็นว่าการดูงาน การฝึกปฏิบัติด้วยตนเองและการศึกษาจากเอกสาร ผลการทดลองต่าง ๆ จะช่วยให้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอที่ขึ้นโดยไม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรม และเกษตรจังหวัดเห็นว่าการทัศนศึกษา การดูงาน การสัมมนา การประชุม อภิปราย การสอนงาน การให้คำแนะนำและสนับสนุนจะช่วยให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอที่ขึ้นโดยไม่ต้องเข้ารับการฝึกอบรม

ธงชัย สุทธิรักษากร (2529 : 108 - 111) ได้ศึกษาทัศนคติของเกษตรตำบลที่มีต่อบทบาทของนักวิชาการประจำสำนักงานเกษตรจังหวัดในภาคกลางพบว่า เกษตรตำบลส่วนใหญ่ได้รับการนิเทศงานจากเกษตรอำเภอมากที่สุด รองลงมาได้แก่ผู้ช่วยเกษตรอำเภอ และเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรจังหวัด ตามลำดับ เกษตรตำบลส่วนใหญ่ระบุว่าไม่เคยได้รับการนิเทศงานจากเจ้าหน้าที่กรมส่งเสริมการเกษตรภาคกลาง ส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับการนิเทศงานเกษตรตำบลระบุว่าการนิเทศงานเป็นการจับผิดนักวิชาการเกษตรไม่ค่อยออกไปนิเทศงาน เกษตรตำบลเข้าใจความหมายและวิธีการนิเทศงาน การนิเทศงานไม่มีการแจ้งเกษตรตำบลล่วงหน้า ซึ่งเกษตรตำบลได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรให้มีการนิเทศงานมากขึ้น ควรมีการแจ้งเกษตรตำบลล่วงหน้าก่อนนิเทศงาน และควรมีตารางนิเทศงานที่แน่นอน

วลันต์ กุ้เกียรติกุล (2530 : 67) ได้ศึกษาความต้องการฝึกอบรมด้านการประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรตำบลใน 4 จังหวัดภาคใต้พบว่า เรื่องที่เกษตรตำบลมีความต้องการมากที่สุดได้แก่การพูดในที่ชุมชน การนำความรู้ทางการเกษตรไปใช้ในการประชาสัมพันธ์ บทบาท และหน้าที่ของเกษตรตำบลเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตร การบรรยาย การสาธิต การจูงใจกลุ่มบุคคลเป้าหมาย การหาแหล่งความรู้ทางการเกษตรเพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์ การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ และการพิจารณากลุ่มบุคคลเป้าหมายในการประชาสัมพันธ์งานส่งเสริมการเกษตร

มนต์ชัย โภกภูเพชร (2531 : 123) ได้ศึกษาพบว่าเกษตรตำบลส่วนใหญ่ต้องการเอกสารเผยแพร่สาขาพืชสวนมากที่สุด รองลงมาคือสาขาข้าว สาขาสถาบันเกษตรกร และพืชไร่

นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้ปรับปรุงเอกสารเผยแพร่ให้มีเนื้อหาทันสมัย เน้นข้อมูลเฉพาะพื้นที่ ควรเพิ่มภาพประกอบที่มีคุณภาพและปริมาณมากพอ ควรอธิบายคำศัพท์วิชาการให้เข้าใจง่าย ตลอดจนปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมในการนำวิชาการในเอกสารเผยแพร่ไปใช้ในการปฏิบัติงาน

พงษ์ศักดิ์ วิเศษสินธุ์ (2532 : 93 - 94) ได้ศึกษาพบว่าเกษตรกรตำบลนาภาคใต้มีความต้องการรับการนิเทศงานด้านวิชาการเรื่องยางพารา พืชผัก ข้าว และทุเรียนในระดับปานกลาง ส่วนความต้องการรับการนิเทศงานด้านการปฏิบัติงานตามระบบการส่งเสริมการเกษตรต้องการในระดับปานกลาง ซึ่งเรื่องที่ต้องการรับการนิเทศมากที่สุดคือ เรื่องการใช้เทคนิคและวิธีการส่งเสริม รองลงมาเป็นเรื่องการวางแผนงานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่รับผิดชอบการค้า เน้นการจัดตั้งกลุ่มหรือสถาบันเกษตรกรต่าง ๆ การติดตามและประเมินผลโครงการส่งเสริมการเกษตร การค้า เน้นการจัดทำโครงการส่งเสริมการเกษตร การค้า เน้นการจัดทำแปลงสาธิต/แปลงส่งเสริม และเรื่องการทำรายงานตามลำดับ

งานวิจัยในต่างประเทศ

เอฟเร็น (Efren. 1980 : 9 - 11) ได้วิจัยเรื่องการใช้สื่อเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในท้องที่เขต Barrio Paciano Rizal Bay, Laguna พบว่าการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นสิ่งสำคัญที่สุด รองลงมาได้แก่ การใช้สิ่งพิมพ์ และสื่อมวลชนที่สำคัญอีกอย่างคือ การใช้สื่อทางวิทยุมีมากถึงร้อยละ 57 โดยจะฟังข่าวทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกนั้นเป็นวารสารและหนังสือเล่มเล็ก ๆ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ เกษตรตำบลที่ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 8 จังหวัดคือ สมุทรปราการ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง นครนายก ปราจีนบุรี จันทบุรี และตราด จำนวนประชากรทั้งหมด 374 คน เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ 191 คนโดยคิดเทียบจากตารางประมาณจำนวนกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607-610) เมื่อกำหนดเทียบสัดส่วนแล้วจึงสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรแต่ละจังหวัดโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรตำบลจําแนกตามจังหวัด

จังหวัด	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
สมุทรปราการ	25	13
ฉะเชิงเทรา	70	36
ชลบุรี	55	29
ระยอง	51	26
นครนายก	30	15
ปราจีนบุรี	74	38
จันทบุรี	41	21
ตราด	26	13
รวม	374	191

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งมี 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับรายละเอียดส่วนตัวของผู้ตอบ เป็นแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 ประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการรูปแบบการเพิ่มทุนความรู้ของเกษตรกรตำบล เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ ไม่ต้องการ มีคำถาม 22 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการรูปแบบการบริการของห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์บางพระ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และ ไม่ต้องการ มีคำถาม 17 ข้อ

วิธีการสร้างแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัย และสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายปฏิบัติการฝึกอบรม กรมส่งเสริมการเกษตรเกี่ยวกับรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้
2. ศึกษาเอกสาร คู่มือการปฏิบัติงานของเกษตรตำบลเกี่ยวกับหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของเกษตรตำบล
3. รวบรวมรายละเอียดจากข้อ 1 และข้อ 2 เขียนเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และไม่ต้องการ
4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการควบคุมปริญญาภัณฑ์ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อคำถาม
5. นำแบบสอบถามมาแก้ไข แล้วจึงนำไปทดลอง ให้เกษตรตำบลในจังหวัดนนทบุรีจำนวน 10 คน ทดลองตอบเพื่อตรวจสอบความเข้าใจในข้อคำถาม และความสมบูรณ์ของข้อคำถาม ซึ่งเกษตรตำบลทั้ง 10 คน ไม่มีปัญหาและข้อสงสัยในข้อคำถามใด ๆ สามารถตอบแบบสอบถามได้ทั้งหมด
6. นำแบบสอบถามที่ได้ทำการทดลองแล้วมาแก้ไขเพิ่มเติมให้ดีขึ้น นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและกรรมการตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งก่อนนำไปสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยติดต่อบัณฑิตวิทยาลัยฯให้ออกหนังสือถึงเกษตรจังหวัดทั้ง 8 จังหวัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยได้นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยฯ จดหมายขอความร่วมมือของผู้วิจัย และแบบสอบถามจำนวน 271 ฉบับ พร้อมสื่อดของติดแสตมป์ แล้วส่งทางไปรษณีย์ถึงเกษตรจังหวัดทั้ง 8 จังหวัด เมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2533 เมื่อเกษตรจังหวัดดำเนินการเรียบร้อยแล้วได้ขอให้รวบรวมส่งกลับคืนทางไปรษณีย์ โดยผู้วิจัยได้แนบซองติดแสตมป์ไว้ให้เรียบร้อยแล้ว
3. ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาเป็นระยะ ๆ จนครบทั้ง 8 จังหวัดในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2534 โดยได้รับกลับคืนมาจำนวน 240 ฉบับ จากจำนวนที่ส่งไป 271 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 88.56 ทั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 224 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.33 ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และคิดเป็นร้อยละ 83.77 ของแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด

ซึ่งตามเป้าหมายกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ คือ 191 คน ดังนั้นจึงสุ่มแบบสอบถามจนครบถ้วนให้ได้ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ตั้งไว้ เกษตรตำบลที่ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษา และอายุการทำงานต่าง ๆ กันดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 ระดับการศึกษาและอายุการทำงานของเกษตรกรตำบล

ระดับการศึกษา อายุการทำงาน	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรีขึ้นไป		รวม	ร้อยละ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1 - 5 ปี	14	7.3	25	13.1	39	20.4
6 - 9 ปี	34	17.8	46	24.1	80	41.9
10 ปีขึ้นไป	25	13.1	47	24.6	72	37.7
รวม	73	38.2	118	61.8	191	100.0

จากตาราง 2 แสดงว่าเกษตรกรตำบลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปมากที่สุดคือ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 และมีอายุการทำงาน 6-9 ปีมากที่สุด คือ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 41.90

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับกลับคืนมาทั้งหมดจำนวน 191 ฉบับ มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-X วิเคราะห์ค่าดังต่อไปนี้

1. ค่าร้อยละจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดเกี่ยวกับสถานภาพของ เกษตรตำบล คือ ระดับการศึกษา และอายุการทำงาน ดังแสดงในตาราง 2

2. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยการตรวจให้คะแนนถือเกณฑ์ดังนี้

มากที่สุด	ให้	5 คะแนน
มาก	ให้	4 คะแนน
ปานกลาง	ให้	3 คะแนน
น้อย	ให้	2 คะแนน
ไม่ต้องการ	ให้	1 คะแนน

เมื่อหาค่าเฉลี่ยความต้องการของแต่ละข้อได้แล้วถืออัตราการแปรผลตามแบบของเบสท์

(Best.1981:189) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50 - 5.00	หมายถึง มีค่ามาก
ค่าเฉลี่ย	3.50 - 4.49	หมายถึง มีค่ามาก
ค่าเฉลี่ย	2.50 - 3.49	หมายถึง มีค่าปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50 - 2.49	หมายถึง มีค่าน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.49	หมายถึง มีค่าไม่ต้องการ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าร้อยละ ใช้สูตร

$$\text{ร้อยละของรายการใด} = \frac{\text{ความถี่ของรายการนั้น}}{\text{ความถี่ทั้งหมด}} \times 100$$

2. การหาค่าเฉลี่ย ใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทนค่าเฉลี่ยของคำตอบแต่ละข้อ

$\sum fx$ แทนผลรวมของคะแนนคูณกับความถี่ของคะแนนนั้น

N แทนผู้ที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

3. การหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สูตร (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ.

2528 : 64)

$$s = \sqrt{\frac{N\sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ s แทนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum fx^2$ แทนผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum fx)^2$ แทนผลรวมของคะแนนดิบทั้งหมดยกกำลังสอง
 N แทนจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

4. การเปรียบเทียบความแตกต่างความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ จำนวนตามระดับการศึกษา ใช้สูตร t-test (บุศวี วงศ์รัตนะ. 2525 : 177)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{s_1^2}{n_1} + \frac{s_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t แทนค่าความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ย
 $\bar{X}_1, \bar{X}_2$ แทนคะแนนเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม
 s_1^2, s_2^2 แทนค่าความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละกลุ่ม
 n_1, n_2 แทนจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามของแต่ละกลุ่ม

5. การเปรียบเทียบความแตกต่างความต้องการรูปแบบการเพิ่มทุนความรู้ จำนวนตามอายุการทำงาน ใช้สูตร F-test (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 95)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ F แทนค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย
 MS_b แทนค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 MS_w แทนค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

6. สถิติทดสอบความแตกต่างรายคู่ ใช้ Newman-Keul Test ใช้สูตร (ส่วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2528 : 115)

$$W = q (; r; df) \frac{MS_E}{N}$$

q แทนค่าที่ได้จากตาราง Studentized range statistic
 MS_E แทนความคลาดเคลื่อนของความแปรปรวนในตารางการวิเคราะห์ความแปรปรวน
 N แทนจำนวนคนในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง
S	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
df	แทน	ค่าของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)
t	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา t - distribution
F	แทน	ค่าที่ใช้พิจารณา F - distribution
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้สรุปผลตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า และได้เสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบล
2. เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบลจำแนกตามระดับ

การศึกษาและอายุการทำงาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบล ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 คะแนนเฉลี่ยความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบล

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	$\bar{x}$	แปลความ
รูปแบบที่เป็นทางการ		
1. การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตร จัดขึ้น	4.01	มาก
2. การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น	3.51	มาก
3. การเข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงาน กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น	4.01	มาก
4. การเข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงาน ภายนอกจัดขึ้น	3.53	มาก
5. การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงาน กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น	3.95	มาก
6. การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น	3.48	ปานกลาง
7. การศึกษาดูงานภายในประเทศ	4.17	มาก
8. การศึกษาดูงานภายนอกประเทศ	3.84	มาก
9. การศึกษาต่อภายในประเทศ	3.98	มาก
10. การศึกษาต่อภายนอกประเทศ	3.35	ปานกลาง
11. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร/ตำราที่จัดทำมาเอง	3.62	มาก
12. การศึกษาจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตรที่หน่วยงาน กรมส่งเสริมการเกษตรจัดพิมพ์ขึ้น	3.87	มาก
13. การศึกษาจากพิพิธภัณฑ์/สถาบัน/แหล่งต่าง ๆ ซึ่งแสดง วิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	3.67	มาก
14. การศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดประชาชน/ห้องสมุดสถาบัน การศึกษาต่าง ๆ	3.35	ปานกลาง

ตาราง 3 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	$\bar{X}$	แปลความ
15. การศึกษาจากนิทรรศการ	3.47	ปานกลาง
16. การศึกษาจากการนิเทศงานของหัวหน้างาน	3.38	ปานกลาง
17. การศึกษาจากการฟังรายการวิทยุ/ดูโทรทัศน์	3.52	มาก
รวม	3.69	มาก
รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ		
1. การปรึกษาหัวหน้างาน	3.62	มาก
2. การปรึกษาผู้รู้อื่น ๆ	3.68	มาก
3. การสนทนาปรึกษากับเพื่อนร่วมงาน	3.65	มาก
4. การศึกษาทดลองด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก	3.20	ปานกลาง
5. การศึกษาทดลองร่วมกับเกษตรกรในที่ทำการเกษตร ของเกษตรกร	3.76	มาก
รวม	3.58	มาก
รูปแบบบริการของห้องสมุด		
1. ยืมคืนหนังสือและสื่อทัศนวัสดุทางไปรษณีย์	3.55	มาก
2. ยืมคืนหนังสือและสื่อทัศนวัสดุผ่านห้องสมุด อื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.55	มาก
3. ยืมและคืนหนังสือพิมพ์ฉบับย้อนหลังทางไปรษณีย์ด้วยวิธี การลงทะเบียนได้	3.25	ปานกลาง

ตาราง 3 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	$\bar{x}$	แปลความ
4. จองหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุทางไปรษณีย์และทางโทรศัพท์ได้	3.62	มาก
5. แนะนำห้องสมุดจัดหาหนังสือที่ต้องการเข้าห้องสมุดได้	3.47	ปานกลาง
6. สั่งซื้อหนังสือที่ต้องการผ่านห้องสมุดได้ในราคาถูก	3.82	มาก
7. ใช้ห้องสมุดนอกเวลาราชการได้โดยมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า	3.40	ปานกลาง
8. จัดทำรายชื่อหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อให้เกษตรกรตำบลโดยส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	4.03	มาก
9. จัดทำรายชื่อบทความวารสารด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อให้เกษตรกรตำบลทราบโดยจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	4.08	มาก
10. จัดทำจดหมายข่าวด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนให้เกษตรกรตำบลจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	4.15	มาก
11. จัดนิทรรศการหนังสือด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนร่วมในงานวันสำคัญทางการเกษตร	3.85	มาก
12. ตอบคำถามช่วยการค้นคว้าแก่เกษตรกรตำบลทางโทรศัพท์และทางไปรษณีย์	3.82	มาก
13. ถ่ายสำเนาสารบัญวารสารด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	3.86	มาก
14. ถ่ายเอกสารบทความจากวารสารหรือเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือให้เกษตรกรตำบลโดยทางไปรษณีย์	3.85	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	$\bar{x}$	แปลความ
15. จัดหาหนังสือ สไลด์ทัศนวัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดเตรียมโครงการต่าง ๆ ของเกษตรกรตำบล	3.90	มาก
16. ช่วยเหลือเกษตรกรตำบลเกี่ยวกับการจัดประชุมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร	3.93	มาก
17. จัดหาหีบหนังสือเคลื่อนที่ เวียนไปตามสำนักงานเกษตรกรอำเภอ ต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	3.87	มาก
รวม	3.77	มาก

จากตาราง 3 แสดงว่าเกษตรกรตำบลมีความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้รูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และบริการของห้องสมุดทั้ง 3 รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายข้อย่อย พบว่า รูปแบบที่เป็นทางการที่เกษตรกรตำบลต้องการในระดับมาก มีจำนวน 12 ข้อใน 17 ข้อ ซึ่งข้อที่มีความต้องการสูงสุด 3 ข้อแรกได้แก่ การศึกษาดูงานในประเทศ ($\bar{x} = 4.17$) การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น ($\bar{x} = 4.01$) และการฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น ($\bar{x} = 4.01$)

รูปแบบที่ไม่เป็นทางการที่เกษตรกรตำบลต้องการในระดับมากมี 4 ข้อในจำนวน 5 ข้อ ซึ่งข้อที่มีความต้องการสูงสุดได้แก่ การศึกษาทดลองร่วมกับเกษตรกรในที่ทำการเกษตรของเกษตรกร ($\bar{x} = 3.76$)

รูปแบบบริการของห้องสมุดที่เกษตรกรตำบลต้องการในระดับมากมี 14 ข้อ ในจำนวน 17 ข้อ ซึ่งข้อที่มีความต้องการสูงสุด 3 ข้อแรกได้แก่ บริการจัดหาจดหมายข่าวด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนส่งไปที่สำนักงานเกษตรกรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง ($\bar{x} = 4.15$) บริการจัดหารายชื่อบทความวารสารด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อส่งไป

ที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ($\bar{X} = 4.08$) และบริการจัดทำรายชื้อหนังสือ และใส่ทัศนวัสดุด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ($\bar{X} = 4.03$)

2. เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบลจำแนกตามระดับการศึกษาและอายุการทำงาน ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4-6

ตาราง 4 เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบลจำแนกตามระดับการศึกษา

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
รูปแบบที่เป็นทางการ					
1. เข้าร่วมการฝึกอบรมที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัด	4.03	0.67	4.00	0.63	0.29
2. เข้าร่วมการฝึกอบรมที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น	3.47	0.63	3.54	0.69	-0.77
3. เข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น	4.03	0.67	3.99	0.65	0.37
4. เข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น	3.49	0.69	3.55	0.71	-0.55
5. เข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น	3.81	0.68	4.04	0.65	-2.39*
6. เข้าร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น	3.41	0.66	3.53	0.80	-1.02
7. ศึกษาดูงานภายในประเทศ	4.16	0.73	4.17	0.79	-.04

ตาราง 4 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
8. ศึกษาดูงานภายนอกประเทศ	3.70	1.09	3.92	1.06	-1.42
9. ศึกษาต่อภายในประเทศ	3.89	0.86	4.04	0.97	-1.10
10. ศึกษาต่อภายนอกประเทศ	3.30	1.11	3.37	1.18	-0.42
11. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร/ตำราที่จัดหามาเอง	3.64	0.75	3.60	0.81	0.36
12. ศึกษาจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตร ที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดพิมพ์ขึ้น	3.95	0.66	3.83	0.74	1.08
13. ศึกษาจากพิพิธภัณฑ์/สถาบัน/แหล่งต่าง ๆ ซึ่งแสดงวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง	3.68	0.78	3.66	0.77	0.21
14. ค้นคว้าจากห้องสมุดประชาชน/ห้องสมุด สถาบันการศึกษาต่าง ๆ	3.40	0.76	3.31	0.80	0.71
15. ศึกษาจากนิทรรศการ	3.52	0.01	3.44	0.77	0.72
16. ศึกษาจากการนิเทศงานของหัวหน้างาน	3.44	0.71	3.34	0.85	0.91
17. ศึกษาจากการฟังรายการวิทยุ/ดูโทรทัศน์	3.56	0.76	3.50	0.81	0.52
รวม	3.68	0.42	3.70	0.45	-0.33
รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ					
1. ปรึกษาหัวหน้างาน	3.62	0.81	3.63	0.69	-0.01
2. ปรึกษาผู้รู้อื่น ๆ	3.68	0.81	3.68	0.70	0.06
3. สนทนาปรึกษากับเพื่อนร่วมงาน	3.67	0.69	3.64	0.77	0.32

ตาราง 4 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	ต่ำกว่าปริมาตร		ปริมาตรขึ้นไป		t
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	
4. ศึกษาทดลองด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก	3.37	0.86	3.09	0.86	2.17*
5. ศึกษาทดลองร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ทำการเกษตร ของเกษตรกร	3.77	0.81	3.76	0.76	0.04
รวม	3.62	0.55	3.56	0.55	0.76
บริการของห้องสมุด					
1. ให้อืมและคืนหนังสือสัตตภัณฑ์ทางไปรษณีย์ ด้วยวิธีการลงทะเบียนได้	3.51	0.84	3.58	0.95	-0.58
2. ให้อืมและคืนหนังสือสัตตภัณฑ์ของห้องสมุด โดยผ่านห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดสถาบัน การศึกษาอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้	3.49	0.85	3.59	0.93	-0.75
3. ให้อืมและคืนหนังสือพิมพ์และวารสารฉบับย้อนหลัง ทางไปรษณีย์ด้วยวิธีการลงทะเบียนได้	3.41	0.91	3.15	0.98	1.82
4. ให้อืมหนังสือและสัตตภัณฑ์ทางไปรษณีย์ และทางโทรศัพท์ได้	3.70	0.86	3.57	0.83	1.04
5. ให้นโยบายห้องสมุดจัดหาหนังสือที่ต้องการ เข้าห้องสมุดได้	3.48	0.94	3.47	0.85	0.10
6. ให้อืมหนังสือที่ต้องการผ่านห้องสมุดได้ ในราคาถูก	3.89	0.94	3.78	0.91	0.81

ตาราง 4 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	ต่ำกว่าปริมาตร		ปริมาตรขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
7. ให้นำใช้ห้องสมุดนอกเวลาราชการได้ โดยมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า	3.47	0.88	3.36	0.89	0.83
8. จัดทำรายชื่อนหนังสือและวัสดุทัศนศึกษาด้านการ เกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อ ส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ใน ภาคตะวันออกเฉียง	3.97	0.83	4.07	0.87	-0.74
9. จัดทำรายชื่อบทความวารสารด้านการเกษตร และการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อส่งไปที่ สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	4.00	0.85	4.14	0.79	-1.12
10. จัดทำจดหมายข่าวด้านการเกษตรและ การพัฒนาชุมชนส่งไปที่สำนักงานเกษตร อำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	4.07	0.89	4.20	0.77	-1.11
11. จัดนิทรรศการหนังสือด้านการเกษตรและ พัฒนาชุมชนร่วมในงานวันสำคัญทางการเกษตร	3.96	0.74	3.79	0.86	1.41
12. ตอบคำถามช่วยการค้นคว้าแก่เกษตรกรตำบล ทางโทรศัพท์และทางไปรษณีย์	3.81	0.89	3.83	0.88	-0.17
13. ถ่ายสำเนาสารบัญชวารสารด้านการเกษตร และการพัฒนาชุมชนส่งไปที่สำนักงานเกษตร อำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	3.86	0.93	3.86	0.89	0.05

ตาราง 4 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรีขึ้นไป		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
14. ถ่ายเอกสารบทความจากวารสารหรือ เนื้อหาบางส่วนจากหนังสือส่งให้ทางไปรษณีย์	3.82	0.84	3.86	0.86	-0.34
15. จัดหาหนังสือสถิติค้นวัสดุและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดเตรียมโครงการต่าง ๆ ของ เกษตรตำบล	3.90	0.82	3.90	0.80	0.05
16. ช่วยเหลือเกษตรตำบลเกี่ยวกับการจัด ประชุมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร	4.01	0.87	3.88	0.96	0.96
17. จัดหาที่บหนังสือเคลื่อนที่เวียนไปตาม สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	3.89	0.88	3.86	0.89	0.26
รวม	3.78	0.67	3.76	0.60	0.23

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

$$t_{.05} (df = 190) = 1.96$$

จากตาราง 4 แสดงว่า เกษตรตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกันต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้รูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และบริการของห้องสมุดโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า รูปแบบที่เป็นทางการ คือ การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการ ที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น ซึ่งเกษตรกรตำบลที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปมีความต้องการมากกว่าเกษตรกรตำบลที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ คือ การศึกษาทดลองด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก ซึ่งเกษตรกรตำบลที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความต้องการมากกว่าเกษตรกรตำบลที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรูปแบบบริการของห้องสมุด ไม่พบว่าเกษตรกรตำบลที่มีการศึกษาต่างกัน มีความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในข้อย่อยใด ๆ

ตาราง 5 เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบล จำนวนตามอายุการทำงาน

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
รูปแบบที่เป็นทางการ				
1. การเข้ารับการฝึกอบรมที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น				
ระหว่างกลุ่ม	2	5.14	2.57	6.63**
ภายในกลุ่ม	188	72.84	0.39	
รวม	190	77.98		
2. การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.79	0.39	0.89
ภายในกลุ่ม	188	82.93	0.44	
รวม	190	83.72		
3. การเข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น				

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	0.68	0.34	0.80
ภายในกลุ่ม	188	80.31	0.43	
รวม	190	80.99		
4. การเข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการ ที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.47	0.74	1.50
ภายในกลุ่ม	188	92.12	0.49	
รวม	190	93.59		
5. การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงาน กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น				
ระหว่างกลุ่ม	2	2.17	1.08	2.47
ภายในกลุ่ม	188	82.41		
รวม	190	84.58		
6. การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงาน ภายนอกจัดขึ้น				
ระหว่างกลุ่ม	2	4.15	2.07	3.77*
ภายในกลุ่ม	188	103.54	0.55	
รวม	190	107.69		
7. การศึกษาดูงานภายในประเทศ				
ระหว่างกลุ่ม	2	2.64	1.32	2.30
ภายในกลุ่ม	188	108.00	0.57	
รวม	190	110.64		

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
8. การศึกษาดูงานภายนอกประเทศ				
ระหว่างกลุ่ม	2	4.58	2.29	2.02
ภายในกลุ่ม	188	213.39	1.14	
รวม	190	217.97		
9. การศึกษาต่อภายในประเทศ				
ระหว่างกลุ่ม	2	3.61	1.80	2.10
ภายในกลุ่ม	188	161.35	0.86	
รวม	190	164.95		
10. การศึกษาต่อภายนอกประเทศ				
ระหว่างกลุ่ม	2	8.09	4.04	3.13*
ภายในกลุ่ม	188	243.10	1.29	
รวม	190	251.19		
11. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร/ตำราที่จัดมาเอง				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.15	0.07	0.12
ภายในกลุ่ม	188	116.95	0.62	
รวม	190	117.10		
12. การศึกษาจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตรที่ หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดพิมพ์ขึ้น				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.67	0.83	1.65
ภายในกลุ่ม	188	95.31	0.51	
รวม	190	96.98		

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
13. การศึกษาจากพิพิธภัณฑ์/สถาบัน/แหล่งต่าง ๆ ซึ่งแสดงวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.13	0.06	0.11
ภายในกลุ่ม	188	112.09	0.60	
รวม	190	112.22		
14. การศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดประชาชน/ห้องสมุด สถาบันการศึกษาต่าง ๆ				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.28	0.14	0.23
ภายในกลุ่ม	188	116.91	0.62	
รวม	190	117.19		
15. การศึกษาจากนิทรรศการ				
ระหว่างกลุ่ม	2	2.02	1.01	1.84
ภายในกลุ่ม	188	103.57	0.55	
รวม	190	105.59		
16. การศึกษาจากการนิเทศงานของหัวหน้างาน				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.00	0.00	0.00
ภายในกลุ่ม	180	114.86	0.61	
รวม	190	114.86		
17. การศึกษาจากการฟังรายการวิทยุ/ดูโทรทัศน์				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.54	0.27	0.43
ภายในกลุ่ม	188	119.10	0.63	
รวม	190	119.64		

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
รวมความต้องการรูปแบบที่เป็นทางการ				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.79	0.39	2.11
ภายในกลุ่ม	188	34.98	0.19	
รวมทั้งหมด	190	35.76		
รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ				
1. การปรึกษาหัวหน้างาน				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.11	0.05	0.10
ภายในกลุ่ม	188	102.75	0.55	
รวม	190	102.86		
2. การปรึกษาผู้รู้อื่น ๆ				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.02	0.51	0.92
ภายในกลุ่ม	188	104.49	0.56	
รวม	190	105.52		
3. การสนทนาปรึกษากับเพื่อนร่วมงาน				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.35	0.18	0.32
ภายในกลุ่ม	188	103.14	0.55	
รวม	190	103.50		
4. การศึกษาทดลองด้วยตนเองโดยการลงมือ				
ลองถูก				
ระหว่างกลุ่ม	2	3.08	1.54	2.08
ภายในกลุ่ม	188	139.36	0.74	
รวม	190	142.44		

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
5. การศึกษาทดลองร่วมกับเกษตรกรในที่				
ทำการเกษตรของเกษตรกร				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.07	0.04	0.06
ภายในกลุ่ม	188	114.32	.61	
รวม	190	114.40		
รวมความต้องการรูปแบบใหม่ที่เป็นทางการ				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.28	0.14	0.46
ภายในกลุ่ม	188	57.91	0.31	
รวมทั้งหมด	190	58.19		
รูปแบบบริการของห้องสมุด				
1. ยืมและคืนหนังสือวัสดุทัศนวัสดุของห้องสมุดทาง				
ไปรษณีย์ด้วยวิธีการลงทะเบียนได้				
ระหว่างกลุ่ม	2	3.94	1.97	2.45
ภายในกลุ่ม	188	151.23	0.80	
รวม	190	155.17		
2. ยืมและคืนหนังสือ วัสดุทัศนวัสดุของห้องสมุดโดย				
ผ่านห้องสมุดประชาชนหรือห้องสมุดสถาบันการศึกษา				
อื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงใต้				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.63	0.32	0.39
ภายในกลุ่ม	188	152.54	0.18	
รวม	190	153.17		

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
3. ยืมและคืนหนังสือพิมพ์ฉบับย้อนหลังทางไปรษณีย์				
ด้วยวิธีการลงทะเบียนได้				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.34	0.17	0.18
ภายในกลุ่ม	188	173.60	0.92	
รวม	190	173.94		
4. จองหนังสือและใส่ตักศนวัสดุทางโทรศัพท์และ				
ทางไปรษณีย์ได้				
ระหว่างกลุ่ม	2	2.99	1.49	2.13
ภายในกลุ่ม	188	132.11	0.70	
รวม	190	135.10		
5. แนะนำห้องสมุดจัดหาหนังสือที่ต้องการเข้า				
ห้องสมุดได้				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.58	0.29	0.37
ภายในกลุ่ม	188	149.01	.79	
รวม	190	149.59		
6. ซื้อหนังสือที่ต้องการผ่านห้องสมุดได้ในราคาถูก				
ระหว่างกลุ่ม	2	2.90	1.45	1.74
ภายในกลุ่ม	188	157.05	0.84	
รวม	190	159.95		
7. ใช้ห้องสมุดนอกเวลาราชการได้โดยมีการแจ้งให้				
ทราบล่วงหน้า				

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	0.78	0.39	0.49
ภายในกลุ่ม	188	148.98	0.79	
รวม	190	149.76		
8. จัดทำรายชื่อนหนังสือและโสตทัศนวัสดุด้านการ				
เกษตรและการพัฒนาชุมชนส่งไปที่สำนักงานเกษตร				
อำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.95	0.98	1.33
ภายในกลุ่ม	188	137.86	0.73	
รวม	190	139.81		
9. จัดทำรายชื่อบทความวารสารด้านการเกษตรและ				
การพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อส่งไปที่สำนักงาน				
เกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.85	0.93	1.39
ภายในกลุ่ม	188	124.81	0.66	
รวม	190	126.66		
10. จัดทำจดหมายข่าวด้านการเกษตรและการพัฒนา				
ชุมชนโดยจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ				
ในภาคตะวันออกเฉียง				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.03	0.02	0.02
ภายในกลุ่ม	188	126.56	0.67	
รวม	190	126.60		

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
11. จัดนิทรรศการหนังสือด้านการเกษตรและการพัฒนา ชุมชนร่วมในงานวันสำคัญทางการเกษตร				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.49	0.25	0.37
ภายในกลุ่ม	188	125.40	0.67	
รวม	190	125.90		
12. ตอบคำถามช่วยการค้นคว้าทางโทรศัพท์และ ทางไปรษณีย์				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.08	0.04	0.05
ภายในกลุ่ม	188	147.87	0.79	
รวม	190	147.95		
13. ถ่ายสำเนาสารบัญวารสารด้านการเกษตรและ การพัฒนาชุมชนส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.52	0.26	0.32
ภายในกลุ่ม	188	154.66	0.82	
รวม	190	155.18		
14. ถ่ายเอกสารบทความจากวารสารหรือเนื้อหาบาง ส่วนจากหนังสือให้เกษตรกรตำบลโดยทางไปรษณีย์				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.67	0.84	1.17
ภายในกลุ่ม	188	134.92	0.72	
รวม	190	136.60		

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
15. จัดหาหนังสือ วัสดุทัศนวัสดุ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดเตรียมโครงการต่างๆ ของเกษตรกรตำบล				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.20	0.10	0.15
ภายในกลุ่ม	188	122.91	0.65	
รวม	190	123.11		
16. ช่วยเหลือเกษตรกรตำบลเกี่ยวกับการจัดประชุม กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และ กลุ่มยุวเกษตรกร				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.22	0.11	0.13
ภายในกลุ่ม	188	163.90	0.87	
รวม	190	164.12		
17. จัดทำหีบหนังสือเคลื่อนที่เวียนไปตามสำนักงาน เกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.29	0.14	0.18
ภายในกลุ่ม	188	147.44	0.78	
รวม	190	147.73		

ตาราง 5 (ต่อ)

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	df	SS	MS	F
รวมความต้องการบริการของห้องสมุด				
ระหว่างกลุ่ม	2	0.40	0.20	0.51
ภายในกลุ่ม	188	73.66	0.39	
รวมทั้งหมด	190	74.06		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 แสดงว่า เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงานต่างกันต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้รูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และบริการของห้องสมุดโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาในรายข้อพบว่า เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงานต่างกันต้องการรูปแบบที่เป็นทางการคือ การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น และการศึกษาต่อภายนอกประเทศ เกษตรตำบลต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และรูปแบบบริการของห้องสมุด พบว่า เกษตรตำบลต้องการแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในข้อย่อยใด ๆ

เพื่อให้ทราบถึงกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุการทำงานต่างกันว่ามีความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ดังกล่าวแตกต่างกันในผู้ใดบ้าง จึงนำไปทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ โดยตั้งระดับความเชื่อมั่น ในการทดสอบไว้ที่ระดับ .05 ผลปรากฏดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มทุนความรู้ของเกษตรกรตำบล ตามอายุการทำงาน ที่พบความแตกต่างเป็นรายคู่

รูปแบบการเพิ่มทุนความรู้	อายุการทำงาน	10 ปีขึ้นไป			
		$\bar{x}$	1-5 ปี	6-9 ปี	
		$\bar{x}$	3.82	4.00	4.19
1. การเข้ารับการฝึกอบรมที่ กรมส่งเสริมการเกษตร จัดขึ้น	10 ปีขึ้นไป	3.82	-	0.18	0.27*
	1-5 ปี	4.00	-	-	0.19
	6-9 ปี	4.19	-	-	-
			10 ปีขึ้นไป	6-9 ปี	1-5 ปี
		$\bar{x}$	3.32	3.51	3.72
6. การเข้าประชุมสัมมนาทาง วิชาการที่หน่วยงานภายนอก จัดขึ้น	10 ปีขึ้นไป	3.32	-	0.19	0.40*
	6-9 ปี	3.51	-	-	0.21
	1-5 ปี	3.72	-	-	-
			10 ปีขึ้นไป	6-9 ปี	1-5 ปี
		$\bar{x}$	3.15	3.34	3.72
10. การศึกษาต่อภายนอก ประเทศ	10 ปีขึ้นไป	3.15	-	0.19	0.57*
	6-9 ปี	3.34	-	-	0.38
	1-5 ปี	3.72	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 6-9 ปี ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น มากกว่าเกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 1-5 ปี ต้องการเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น มากกว่าเกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 1-5 ปี ต้องการศึกษาต่อภายนอกประเทศ มากกว่าเกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบลในภาคตะวันออกเฉียง
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบลในภาคตะวันออกเฉียง จำแนกตามระดับการศึกษา และอายุการทำงาน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เกษตรตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน
2. เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงานต่างกัน มีความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เกษตรตำบลที่ปฏิบัติงานอยู่ในภาคตะวันออกเฉียง ปี พ.ศ. 2533 มีจำนวนประชากร 374 คน เลือกมาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 191 คน โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ แบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ

ตอนที่ 2 แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบล มีคำถาม 22 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการรูปแบบการบริการที่จัดโดยห้องสมุด
คณะเกษตรศาสตร์บางพระ มีคำถาม 17 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการทางสถิติ ดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเป็นความถี่ โดยหาค่าร้อยละของข้อมูลจากแบบสอบถาม
2. แบบสอบถามตอนที่ 2 ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำไปเปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยใช้ t-test และที่มีอายุการทำงานต่างกัน โดยใช้ F-test

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบล พบว่า เกษตรตำบลต้องการรูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และบริการของห้องสมุด อยู่ในระดับมากที่สุด 3 รูปแบบ เมื่อพิจารณาในรายข้อย่อย พบว่า รูปแบบที่เป็นทางการที่เกษตรกรตำบลต้องการในระดับมากที่สุด 12 ข้อ เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ย คือ การศึกษาดูงานภายในประเทศ การฝึกอบรมที่หน่วยงาน กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น ฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น การศึกษาต่อภายในประเทศ การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น การศึกษาจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตรที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดพิมพ์ขึ้น การศึกษาดูงานนอกประเทศ การศึกษาจากพิพิธภัณฑ์/สถาบันแหล่งต่าง ๆ ที่แสดงวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร/ตำราที่จัดหามาเอง การเข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น การศึกษาจากการฟังรายการวิทยุ/โทรทัศน์ และการฝึกอบรมที่หน่วยงานภายนอกภายนอกจัดขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.71, 4.01, 4.01, 3.98, 3.95, 3.87, 3.84, 3.67, 3.62, 3.53, 3.52 และ 3.51 ตามลำดับ)

รูปแบบที่ไม่เป็นทางการมี 4 ข้อที่เกษตรกรตำบลต้องการในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยคือ การศึกษาทดลองร่วมกับเกษตรกรในพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกร การปรึกษาผู้รู้อื่น ๆ

การสนทนาปรึกษากับเพื่อนร่วมงาน และการปรึกษาหัวหน้างาน (ค่าเฉลี่ย 3.76, 3.68, 3.65, และ 3.62 ตามลำดับ)

รูปแบบบริการของห้องสมุดมี 14 ข้อ ที่เกษตรกรตำบลต้องการในระดับมากเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยคือ บริการจัดทำจดหมายข่าวด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริการจัดทำรายชื่อบทความวารสารด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริการจัดทำรายชื่อนิตยสารและเสตท์สควอตด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริการช่วยเหลือเกี่ยวกับการจัดประชุมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร บริการจัดหาหนังสือ เสตท์สควอต และอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการจัดเตรียมโครงการต่าง ๆ ของเกษตรกรตำบล บริการจัดหาหนังสือเคลื่อนที่เวียนไปตามสำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริการถ่ายสำเนาสารบัญบทความวารสารด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บริการจัดนิทรรศการหนังสือด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนร่วมในงานวันสำคัญทางการเกษตร บริการถ่ายเอกสารบทความจากวารสารหรือเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือส่งให้ทางไปรษณีย์ บริการสั่งซื้อหนังสือที่ต้องการผ่านห้องสมุดได้ในราคาถูก บริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้าทางโทรศัพท์และทางไปรษณีย์ บริการจองหนังสือและเสตท์สควอตทางโทรศัพท์และทางไปรษณีย์ บริการยืมคืนหนังสือและเสตท์สควอตทางไปรษณีย์ บริการยืมคืนหนังสือและเสตท์สควอตผ่านห้องสมุดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ค่าเฉลี่ย 4.15, 4.08, 4.03, 3.93, 3.90, 3.87, 3.86, 3.85, 3.85, 3.82, 3.82, 3.62, 3.55 และ 3.55 ตามลำดับ)

2. เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า เกษตรตำบลที่มีการศึกษาต่างกันต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้รูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และบริการของห้องสมุดโดยรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่าเกษตรกรตำบลที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปต้องการเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น มากกว่าเกษตรกรตำบลที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่การศึกษาทดลองด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก เกษตรตำบลที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความต้องการมากกว่าเกษตรกรตำบลที่มีการศึกษา

ปริญญาตรีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนบริการของห้องสมุดไม่มีบริการใดที่
 เกษตรตำบลที่มีการศึกษาต่างกัน ต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรกรตำบลที่อายุการทำงาน
 ต่างกัน พบว่า รูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และบริการของห้องสมุด เกษตรตำบล
 มีความต้องการโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาในรายข้อย่อย พบว่า
 มีความแตกต่างกัน 3 ข้อ คือ

3.1. เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 6 - 9 ปี ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมที่
 กรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้นมากกว่าเกษตรกรตำบลที่มีอายุการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทาง
 สถิติที่ระดับ .05

3.2. เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 1-5 ปี ต้องการเข้าประชุมสัมมนาทาง
 วิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น มากกว่าเกษตรกรตำบลที่มีอายุการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อย่างมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3. เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 1-5 ปี ต้องการศึกษาค้นคว้าภายนอกประเทศ
 มากกว่าเกษตรกรตำบลที่มีอายุการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และบริการของห้องสมุด ไม่พบว่าเกษตรกรตำบลที่มีอายุการทำงาน
 ต่างกัน ต้องการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. สรุปคำตอบจากแบบสอบถามปลายเปิด

4.1. นอกจากรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในแบบสอบถามแล้ว ยังมีผู้ตอบสนองรูปแบบ
 การเพิ่มพูนความรู้ในด้านอื่น ๆ อีกดังนี้

4.1.1. ศึกษาจากงานทดลอง และวิจัยของกรมวิชาการเกษตร

4.1.2. ศึกษาจากการสอบถาม และสังเกต

4.1.3. ปรึกษาผู้ประสบความสำเร็จ

4.1.4. ศึกษาจากการทำงานวิจัยของตนเอง

4.1.5. ศึกษาจากการปฏิบัติจริง

4.1.6. ศึกษาจากแปลงส่งเสริม

4.2. เกี่ยวกับรูปแบบบริการของห้องสมุด มีผู้เสนอแนะการจัดบริการเพิ่มเติม ดังนี้

- 4.2.1. ห้องสมุดควรประสานงานให้ฝ่ายวัสดุทัศนวัสดุของคณะเกษตรศาสตร์
บางพระ จัดสอน อบรมการใช้ และการทำเครื่องมือวัสดุทัศนวัสดุในรูปแบบต่าง ๆ แก่เกษตรกรตำบล
- 4.2.2. ควรสร้างห้องสมุดประจำหมู่บ้าน หรือตำบล
- 4.2.3. ควรมีการจัดทำโปสเตอร์ด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนเผยแพร่
ให้ถึงมือเกษตรกรตำบล
- 4.2.4. ควรมีการจัดทำจดหมายข่าวด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชน
แจกจ่ายแก่เกษตรกรผู้นำ และกลุ่มเกษตรกร

อภิปรายผล

1. ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมเกษตรกรตำบล
ต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ทั้ง 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ
และรูปแบบบริการของห้องสมุดในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกษตรกรตำบลส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบ
การเพิ่มพูนความรู้ทั้ง 3 รูปแบบจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถด้าน
วิชาการเกษตรและกลวิธีในการเผยแพร่ความรู้สู่เกษตรกรได้ดีและทันสมัยยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณารายชื่อในรูปแบบที่เป็นทางการ พบว่า เกษตรตำบลต้องการในระดับมากมี
12 ข้อ แต่ข้อที่มีความต้องการสูงสุด คือ การศึกษาดูงานในประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ
ประศิษฐ์ รากทอง (2525 : 84) ที่พบว่าเกษตรกรตำบลส่วนมากต้องการเพิ่มพูนความรู้ทางวิชาการ
โดยการศึกษาดูงาน อาจเป็นเพราะปัจจุบันเป็นยุคของสารนิเทศ (วรวรรณ ฉายศิริกุล. 2530 :
16-18) เกษตรตำบลจึงต้องการแสวงหาความรู้ให้หลากหลายจากแหล่งต่าง ๆ ภายนอก นอกเหนือ
จากที่ได้รับจากการฝึกอบรมที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดให้เดือนละครั้งเป็นประจำทุกเดือน

เมื่อพิจารณารายชื่อในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ พบว่า เกษตรตำบลต้องการในระดับมากมี
4 ข้อ แต่ข้อที่มีความต้องการสูงสุด คือ การศึกษาทดลองร่วมกับเกษตรกรในที่ทำการเกษตรของ
เกษตรกร อาจเป็นเพราะเกษตรกรตำบลมีหน้าที่เข้าไปถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตด้าน
การเกษตรแผนใหม่และต้องทำการสาธิตหรือทดลองปฏิบัติจริงให้เกษตรกรดู (กรมส่งเสริมการเกษตร.
2526.ก. : 4) ดังนั้นการทดลองในที่ทำการเกษตรของเกษตรกรจึงเป็นโอกาสที่ดีที่สุดที่จะได้ศึกษา
หาความรู้ที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

เมื่อพิจารณารายชื่อในรูปแบบบริการของห้องสมุด พบว่า เกษตรตำบลต้องการในระดับมาก มี 14 ชื่อ แต่ชื่อที่มีความต้องการสูงสุด คือ บริการจัดทำจดหมายข่าวด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นเพราะบริการนี้เป็นบริการที่เข้าถึงตัวบุคคลและเนื้อหาเป็นปัจจุบัน เกษตรตำบลสามารถรับทราบข่าวสารโดยสะดวก ไม่สิ้นเปลืองเวลาในการค้นหา

2. เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรตำบลที่มีการศึกษาต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า เกษตรตำบลต้องการรูปแบบที่เป็นทางการ รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ และรูปแบบบริการของห้องสมุดไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ทั้ง 3 รูปแบบสามารถช่วยเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรตำบลได้โดยไม่จำกัดระดับการศึกษา

เมื่อพิจารณารายชื่อในรูปแบบที่เป็นทางการ พบว่า เกษตรตำบลที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป ต้องการเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น มากกว่าเกษตรตำบลที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี อาจเป็นเพราะเกษตรตำบลที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปคิดว่านอกจากแหล่งความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมรายปักษ์ที่กรมส่งเสริมการเกษตรจัดให้นั้น ยังไม่เพียงพอแก่การเรียนรู้ถึงเทคนิคและวิธีการส่งเสริมแบบต่าง ๆ จึงต้องการให้กรมส่งเสริมการเกษตรจัดประชุมสัมมนาทางวิชาการเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้ช่วยให้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรดียิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณารายชื่อในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ พบว่า เกษตรตำบลที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีต้องการศึกษาทดลองด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก มากกว่าที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป อาจเป็นเพราะ เกษตรตำบลที่มีการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไปเป็นผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงขึ้นและได้ศึกษาเกี่ยวกับการวางแผนการทดลองมากขึ้น ทราบรู้หลักและวิธีการวางแผน จึงไม่ต้องการทดลองด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก ส่วนเกษตรตำบลที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เห็นว่าวิชาการที่ได้รับจากการอบรมรายปักษ์ ซึ่งกรมส่งเสริมการเกษตรจัดให้นั้นไม่ตรงกับความต้องการและไม่สามารถนำไปใช้ในท้องถิ่นได้ (เลอพงษ์ ชูเทพ. 2523 : บทคัดย่อ) จึงต้องแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก

เมื่อพิจารณารายชื่อในรูปแบบบริการของห้องสมุด พบว่า ไม่มีบริการใดที่เกษตรตำบลมีความต้องการที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. เปรียบเทียบความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ของเกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน

ต่างกัน พบว่า เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงานต่างกัน มีความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ทั้ง 3 รูปแบบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ อภิปรายผล ทางการเดียวกับข้อ 2 คือ รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ทั้ง 3 รูปแบบสามารถช่วยเพิ่มพูนความรู้ของ เกษตรตำบลได้โดยไม่จำกัด อายุการทำงาน

เมื่อพิจารณาในรายข้อ พบว่า เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 6-9 ปี ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น มากกว่าที่มีอายุการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อาจเป็นเพราะเกษตรกรตำบลที่มีอายุการทำงาน 10 ปีขึ้นไปถือว่าเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มาก ได้รับการฝึกอบรมมาแล้วหลายครั้งจนอาจเกิดความเบื่อหน่าย และคิดว่าเนื้อหาที่ได้รับจากการเข้าฝึกอบรมแต่ละครั้งซ้ำซ้อนกัน ส่วนเกษตรกรตำบลที่มีอายุการทำงาน 6-9 ปี เพิ่งได้รับการฝึกอบรมไม่นานยังมีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดให้อยู่ ส่วนการประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น และการศึกษาต่อภายนอกประเทศ พบว่า เกษตรตำบลที่มีอายุการทำงาน 1-5 ปี ต้องการมากกว่าที่มีอายุการทำงาน 10 ปีขึ้นไป อาจเป็นเพราะเกษตรกรตำบลที่มีอายุการทำงาน 10 ปี ขึ้นไปทำงานมานานแล้วจึงเกิดความเหนื่อยล้าในการศึกษาค้นคว้า และอาจคิดว่าตนเองมีประสบการณ์มากพอแล้ว ส่วนเกษตรกรตำบลที่มีอายุการทำงาน 1-5 ปี เป็นผู้ที่ยังสำเร็จการศึกษาจึงยังมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้จากแหล่งภายนอก เพื่อจะได้ความรู้ใหม่ ๆ นำไปเผยแพร่สู่เกษตรกรต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการวิจัยพบว่า เกษตรตำบลต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ทั้ง 3 รูปแบบในระดับมาก ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตรจึงควรพิจารณาส่งเสริมให้มีการเพิ่มพูนความรู้ในรูปแบบอื่น ๆ อีกนอกเหนือจากการจัดให้มีการฝึกอบรมรายปีให้แก่เกษตรกรตำบลเป็นประจำเดือนละครั้ง เช่น จัดให้มีการศึกษาดูงานภายในประเทศ จัดให้มีการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการของหน่วยงาน กรมส่งเสริมการเกษตร และส่งเสริมให้มีการศึกษาทดลองร่วมกับเกษตรกรในที่ทำการเกษตรของ เกษตรกร
2. บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์บางพระ ควรจัดให้มีบริการของห้องสมุดแก่ เกษตรตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อเป็นการให้บริการแก่ชุมชน และเป็นการใช้ทรัพยากรของห้องสมุด

ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะบริการจัดทำจดหมายข่าวด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชน
บริการจัดทำรายชื่อบทความวารสารด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อ และบริการ
บริการจัดทำรายชื่อนิตยสารและ สไลด์ทัศนวัสดุด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อ โดย
ทั้งหมดให้จัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง

3. บรรณาธิการห้องสมุดสถาบันการศึกษาทางการเกษตรในสังกัดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
ที่ตั้งอยู่ในแต่ละภูมิภาคของประเทศควรจะได้ร่วมมือกับหน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรในการจัดบริการ
ของห้องสมุดให้เกษตรกรตำบลที่ปฏิบัติงานอยู่ในแต่ละภูมิภาคนั้น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรได้มีการวิจัยความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม
การเกษตรในระดับอื่น ๆ ด้วย

บรรณานุกรม

- เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง. คู่มือการปฏิบัติงานของเกษตรตำบลในฐานะผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในระดับตำบลตามแผนชีวิตใหม่ของเกษตรกร. กรุงเทพฯ : กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2529?
- ชวลิต ชูแก้ว. การศึกษาความต้องการในการฝึกอบรมของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2527. อัดสำเนา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.
- ศิริเอก ฤกษ์ทราย. "แนวนโยบายและโครงการส่งเสริมการเกษตรไทย," ข่าวสารเกษตรศาสตร์. 25(1) : 3 - 22; กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2523.
- ท่านอง สิงคาลวณิช. "ความหมายและปรัชญาการส่งเสริมการเกษตร," ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร. หน้า 148 - 149. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2525.
- ธงชัย สุทธิรัตนกร. ทัศนคติของเกษตรกรตำบลที่มีต่อบทบาทของนักวิชาการประจำสำนักงานเกษตรจังหวัดในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2529. อัดสำเนา.
- ประดิษฐ์ รากทอง. ความต้องการบางประการของเกษตรกรตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2525. อัดสำเนา.
- ประภา ถาวรยิ่ง. การใช้วิธีการส่งเสริมการเกษตรแบบต่าง ๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523. อัดสำเนา.
- ปัญญา หิรัญรัมย์. ความรู้พื้นฐานการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : สารมวลชน, 2529.
- พงษ์ศักดิ์ วิเศษสินธุ์. ความต้องการรับการนิเทศงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบลในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532. อัดสำเนา.

- พจน์ บุญเรือง. "การทำงานส่งเสริม," ข่าวสารเกษตรศาสตร์. 25(1) : 23-31; กุมภาพันธ์ - มีนาคม 2523.
- มนต์ชัย โกฎเพชร. ความต้องการเอกสารเผยแพร่เพื่องานส่งเสริมการเกษตรของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2531. อัดสำเนา.
- ยุกติ สาริกฤติ. คู่มือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ศูนย์การทหารราบ, 2525?.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2528.
- เลอพงศ์ ชูเทพ. ปัญหาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับตำบลในจังหวัดภาคกลางที่อยู่ในโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523. อัดสำเนา.
- วรวรรธ ฉายศิริกุล. "โลกของข้อเสนอเทศ," ข่าวสารสำนักหอสมุดกลางมหาวิทยาลัยรามคำแหง. 9(4):16 - 18; กุมภาพันธ์ - เมษายน 2530.
- วสันต์ ภูเกียรติกุล. ความต้องการฝึกอบรมด้านการประชาสัมพันธ์ในงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบลใน 4 จังหวัดภาคใต้. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530. อัดสำเนา.
- ส่งเสริมการเกษตร, กรม. ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบลทุกท้องที่ 2526. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2526.ก.
- _____. ร่างแผนพัฒนาการส่งเสริมการเกษตรในระยะแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 พ.ศ.2530-2534. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2528. อัดสำเนา.
- _____. รายงานประจำปี 2531. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2532.
- _____. สรุปโครงการปรับปรุงระบบส่งเสริมการเกษตรของประเทศไทยระยะที่ 2. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร, มทบ. อัดสำเนา.

ส่งเสริมการเกษตร, กรม. กองแผนงานและโครงการพิเศษ. คู่มือการปฏิบัติงานของเกษตรตำบล.

กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการเกษตร, 2526.ข.

สุรเชษฐ์ มหาสุคนธ์. "หลักการส่งเสริมการเกษตร," ใน เอกสารประกอบคำบรรยายวิชาส่งเสริมการเกษตรและวิชาพืชศาสตร์. หน้า 1 - 29. ระยอง : สำนักงานเกษตรภาคตะวันออก, 2524. อัดสำเนา.

อนันต์ คาไลคม. "เกษตรตำบล," วารสารส่งเสริมการเกษตร. 1 : 1 - 5; มกราคม - มีนาคม 2527.

Best, John N. Research in Education. 4th ed. New Jersey : Prentice-Hall, 1981.

Efren, D.G. Research in Agricultural Communication. Laguna : Department of Agricultural Communications, College of Philippines at Los Bonos, 1980.

Krejcie, Robert V. and Daryle M. Morgan. "Determining Sample Size for Research Activities," Educational and Psychological Measurement. 3 : 607 - 610; 1970.

Mosher, A.T. An Introduction to Agricultural Extension. New York : The Agricultural Development Council, 1978.

ภาคผนวก

ที่ ทม 1007/2609

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

21 พฤศจิกายน 2533

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์

เรียน เกษตรจังหวัด

บัณฑิตวิทยาลัยขอรับรองว่า นางวิภา อานภาบัง เป็นนิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอก
บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
นิสิตผู้มีความประสงค์ขอความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า เพื่อทำวิทยานิพนธ์เรื่อง
"ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบล"
ทั้งนี้อยู่ในความควบคุมดูแลของ

ผศ. พวา พันธุ์เมฆา

ประธาน

อ. ธวัช ลัดลอย

กรรมการ

สิ่งที่นิสิตใคร่ขอความอนุเคราะห์คือ ขออนุญาตให้เกษตรกรตำบลในจังหวัดของท่านตอบแบบสอบถาม

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าท่านจะกรุณาให้ความร่วมมือในครั้งนี้และขอขอบคุณใน
ความช่วยเหลืออนุเคราะห์ใด ๆ ที่ท่านจะโปรดฯ ให้แก่นิสิตผู้ี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมพร บัวทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 2584119

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

26 พฤศจิกายน 2533

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

เรียน เกษตรจังหวัด

- สิ่งที่ส่งมาด้วย
1. แบบสอบถาม จำนวน ชุด (ชุดละ 6 แผ่น)
  2. ขอบปิดแสตมป์เพื่อบรรจุแบบสอบถาม จำนวน 1 ของ

ข้าพเจ้านางวิภา อานภาพัง นิสิตบัณฑิตศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์ และสารนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ขณะนี้อยู่ในระหว่างดำเนินการจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบล"

ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับกรมส่งเสริมการเกษตรในการจัดทำโครงการส่งเสริมการเพิ่มพูนความรู้ประกอบการปฏิบัติงานและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรตำบล

ข้าพเจ้าใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้โปรดส่งแบบสอบถามให้แก่เกษตรกรตำบลในจังหวัดของท่านเพื่อกรุณากรอรายการ และขอความกรุณาให้ท่านได้โปรดรวบรวมแบบสอบถามส่งคืนภายในวันที่มีการฝึกอบรมรายปีของเดือนธันวาคม 2533 จักเป็นพระคุณอย่างยิ่ง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นางวิภา อานภาพัง)

นิสิตปริญญาโท วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์

แบบสอบถาม

ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรตำบล

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน ตามสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. ระดับการศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรีขึ้นไป

2. อายุการทำงาน

1 - 5 ปี

6 - 9 ปี

10 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานของเกษตรกรตำบล

คำชี้แจง รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ หมายถึง วิธีการศึกษาค้นคว้า เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้สำหรับนำไปใช้ในการปฏิบัติงานของท่าน ซึ่งมีหลายรูปแบบ

โปรดพิจารณาว่า รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ต่อไปนี้รูปแบบใดที่ท่านคิดว่าจะ เป็นประโยชน์ และท่านต้องการเพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ประกอบการปฏิบัติงานของท่าน

โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความต้องการ ตามความต้องการที่แท้จริงของท่าน

มากที่สุด หมายถึง ท่านเห็นว่ารูปแบบนั้นมีประโยชน์และท่านต้องการมากที่สุด

มาก หมายถึง ท่านเห็นว่ารูปแบบนั้นมีประโยชน์และท่านต้องการมาก

ปานกลาง หมายถึง ท่านเห็นว่ารูปแบบนั้นมีประโยชน์และท่านต้องการปานกลาง

น้อย หมายถึง ท่านเห็นว่ารูปแบบนั้นมีประโยชน์และท่านต้องการน้อย

ไม่ต้องการ หมายถึง ท่านเห็นว่ารูปแบบนั้นไม่มีประโยชน์และท่านไม่ต้องการ

ตัวอย่าง

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ
1. การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น		✓			

คำอธิบาย ท่านเห็นว่าการเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น มีประโยชน์ และท่านต้องการในระดับ มาก

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ
1. การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....
2. การเข้ารับการฝึกอบรมที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น	.....	.....	.....	.....	.....
3. การเข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. การเข้าฟังการบรรยาย/อภิปรายทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
5. การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
6. การเข้าประชุมสัมมนาทางวิชาการที่หน่วยงานภายนอกจัดขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
7. การศึกษาดูงานภายในประเทศ.....	.....	.....	.....	.....	.....
8. การศึกษาดูงานภายนอกประเทศ.....	.....	.....	.....	.....	.....
9. การศึกษาต่อภายในประเทศ.....	.....	.....	.....	.....	.....
10. การศึกษาต่อภายนอกประเทศ.....	.....	.....	.....	.....	.....
11. การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร/ตำราที่จัดหาตนเอง.....	.....	.....	.....	.....	.....
12. การศึกษาจากเอกสารเผยแพร่ทางการเกษตรที่หน่วยงานกรมส่งเสริมการเกษตรจัดพิมพ์ขึ้น.....	.....	.....	.....	.....	.....
13. การศึกษาจากพิพิธภัณฑ์/สถาบัน/แหล่งต่าง ๆ ซึ่งแสดงวิทยาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	.....	.....	.....	.....	.....

รูปแบบการเพิ่มพูนความรู้	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ
14. การศึกษาค้นคว้าจากห้องสมุดประชาชน/ห้องสมุด สถาบันการศึกษาต่าง ๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....
15. การศึกษาจากนิทรรศการ.....	.....	.....	.....	.....	.....
16. การศึกษาจากการนิเทศงานของหัวหน้างาน.....	.....	.....	.....	.....	.....
17. การศึกษาจากการฟังรายการวิทยุ/โทรทัศน์.....	.....	.....	.....	.....	.....
18. การปรึกษาหัวหน้างาน.....	.....	.....	.....	.....	.....
19. การปรึกษาผู้อื่น ๆ.....	.....	.....	.....	.....	.....
20. การสนทนาปรึกษากับเพื่อนร่วมงาน.....	.....	.....	.....	.....	.....
21. การศึกษาทดลองด้วยตนเองโดยการลองผิดลองถูก.....	.....	.....	.....	.....	.....
22. การศึกษาทดลองร่วมกับเกษตรกรในที่ ทำการเกษตรของเกษตรกร.....	.....	.....	.....	.....	.....
23. การศึกษาจากรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจาก 22 ข้างต้น (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....

ส่วนที่ 2 ความต้องการรูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ที่จัดบริการโดยห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์บางพระ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล

คำชี้แจง โปรดพิจารณาว่ารูปแบบการเพิ่มพูนความรู้ต่อไปนี้ ที่จัดบริการโดยห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์บางพระ รูปแบบใดที่ท่านคิดว่าจะเป็นประโยชน์และท่านต้องการเพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ประกอบการปฏิบัติงานของท่าน โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ระดับความต้องการ ตามความต้องการที่แท้จริงของท่าน

ตัวอย่าง

รูปแบบการบริการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ
1. บริการยืมคืนหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุของห้องสมุดทางไปรษณีย์ได้		✓			

คำอธิบาย ท่านคิดว่าห้องสมุดคณะ เกษตรศาสตร์บางพระ จัดบริการยืมคืนหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุของห้องสมุดทางไปรษณีย์ได้ จะเป็นประโยชน์และท่านต้องการในระดับ มาก

รูปแบบการบริการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ
1. บริการยืมคืนหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุของห้องสมุดทางไปรษณีย์ได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
2. บริการยืมคืนหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุผ่านห้องสมุดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	.....	.....	.....	.....	.....
3. บริการยืมและคืนหนังสือพิมพ์ฉบับย้อนหลังทางไปรษณีย์ด้วยวิธีการลงทะเบียนได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
4. บริการจองหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุทางไปรษณีย์และทางโทรศัพท์ได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
5. บริการแนะนำห้องสมุดจัดหาหนังสือที่ต้องการเข้าห้องสมุดได้.....	.....	.....	.....	.....	.....
6. บริการสั่งซื้อหนังสือที่ต้องการผ่านห้องสมุดได้ในราคาถูก.....	.....	.....	.....	.....	.....
7. บริการใช้ห้องสมุดนอกเวลาราชการได้โดยมีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า.....	.....	.....	.....	.....	.....
8. บริการจัดทाराยชื่อหนังสือและวัสดุทัศนวัสดุด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อให้เกษตรกรตำบลโดยส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	.....	.....	.....	.....	.....

รูปแบบการบริการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ
9. บริการจัดทำสารบัญบทความวารสารด้านการเกษตร และการพัฒนาชุมชนพร้อมเนื้อเรื่องย่อให้เกษตรกรตำบลทราบโดยจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	.....	.....	.....	.....	.....
10. บริการจัดทำจดหมายข่าวด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนให้เกษตรกรตำบลจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	.....	.....	.....	.....	.....
11. บริการจัดนิทรรศการหนังสือด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนร่วมในงานวันสำคัญทางการเกษตร.....	.....	.....	.....	.....	.....
12. บริการตอบคำถามช่วยการค้นคว้าแก่เกษตรกรตำบลทางโทรศัพท์และทางไปรษณีย์.....	.....	.....	.....	.....	.....
13. บริการถ่ายสำเนาสารบัญวารสารด้านการเกษตรและการพัฒนาชุมชนจัดส่งไปที่สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	.....	.....	.....	.....	.....
14. บริการถ่ายเอกสารบทความจากวารสารหรือเนื้อหาบางส่วนจากหนังสือให้เกษตรกรตำบลโดยทางไปรษณีย์.....	.....	.....	.....	.....	.....
15. บริการจัดหาหนังสือ สไลด์ทัศนวัสดุและอุปกรณ์ต่างๆ ในการจัดเตรียมโครงการต่างๆ ของเกษตรกรตำบล.....	.....	.....	.....	.....	.....

รูปแบบการบริการ	ระดับความต้องการ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ต้องการ
16. บริการช่วยเหลือเกษตรกรตำบลเกี่ยวกับการจัด ประชุมกลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และกลุ่มยุวเกษตรกร.....	.....	.....	.....	.....	.....
17. บริการจัดทำหนังสือเคลื่อนที่เวียนไปตาม สำนักงานเกษตรอำเภอต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียง	.....	.....	.....	.....	.....
18. บริการอื่น ๆ ที่ท่านต้องการให้ห้องสมุดจัดเพิ่มเติมเพื่อมีส่วนช่วยในการปฏิบัติงานของท่าน (โปรดระบุ).....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....
.....	.....	.....	.....	.....	.....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางวิภา อานภาพัง

เกิดวันที่ 27 เดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช 2500

สถานที่เกิด อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร

สถานที่อยู่ปัจจุบัน บ้านพักคณะเกษตรศาสตร์บางพระ ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา
จังหวัดชลบุรี 20210

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1 ระดับ 4

สถานที่ทำงานปัจจุบัน ห้องสมุดคณะเกษตรศาสตร์บางพระ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
ตำบลบางพระ อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี 20210

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2519 เตรียมอุดมศึกษา (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนครุฑพิทยา

พ.ศ.2523 อ.บ. (วิชาเอกบรรณารักษศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ.2534 ศศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร